

МОДЕЛІ ВИКОРИСТАННЯ МІСЦЕВОГО ВІДМІНКА ІМЕННИКІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ

Уміння правильно висловлювати свою думку та вступати в діалог завжди є запорукою успіху в будь-якій справі. Особливо, коли мова йде про комунікацію. Відомо, що кожна людина прагне до спілкування, але не завжди вміє правильно підбрати потрібні слова у різних ситуаціях.

Вивчення іноземцями української мови надзвичайно складний процес, який відбувається у декілька етапів. Спершу вони вивчають алфавіт української мови, потім читають та починають будувати власні речення. Однак найбільше труднощів виникають у іноземних студентів саме під час вивчення відмінків іменника. У першу чергу це стосується англомовних громадян, яким складно одразу зрозуміти систему відмінків української мови.

На перших заняттях української мови як іноземної студенти-іноземці знайомляться з частинами мови, навчаються розрізняти рід іменника та правильно поєднувати його з прикметником та займенником у називному відмінку, зокрема: *це наше рідне місто*.

Наступним кроком у вивченні української мови як іноземної є ознайомлення з часами дієслова. На цьому етапі студенти-іноземці також навчаються розрізняти доконаний та недоконаний вид дієслова, наприклад, *він пише листа/ він написав листа*.

На початковому етапі вивчення викладач-україніст має звернути увагу іноземців на важливість правильного використання дієслів. У зв'язку з цим, студенти повинні навчитися: правильно будувати фрази, визначати часи дієслів у реченнях та вміти з дієслова минулого часу зробити теперішній або майбутній. Наведемо приклади: *Микола читав цікавий журнал – Микола читає цікавий журнал – Микола буде читати цікавий журнал. / Моя мама працювала. – Моя мама працює. – Моя мама буде працювати.*

У реченні *моя мама працювала*, очевидно, не вистачає розуміння де саме вона працювала, але без знань місцевого відмінка студент-іноземець не зможе правильно закінчити це речення. Тому, саме у цей період викладачу треба розпочинати з іноземними студентами вивчення місцевого відмінка.

Після засвоєння часів дієслова бажано переходити до вивчення системи відмінків іменника. Більшість викладачів-україністів рекомендують починати з вивчення місцевого відмінка. Це, передусім, зумовлено тим, що в українській мові місцевий відмінок зустрічається у реченнях досить часто, особливо із запитанням (Де?). Іноземних студентів завжди цікавлять такі запитання: *Де знаходиться аптека? Де можна купити продукти? Де ти працюєш?*

Пояснення місцевого відмінка має відбуватися на прикладах. Спершу викладач називає предмет у називному відмінку, а згодом трансформує його у місцевий. Треба детально обґрунтувати яким чином відбувається цей процес. Наприклад, *1. Це море. 2. Я відпочиваю на морі*. Аналізуючи ці два речення, викладач має звернути увагу на наявність дієслова у другому реченні та поставити від нього запитання (Де?). Провівши паралель між двома реченнями, можна дійти

висновку, що у першому реченні іменник вживається у називному відмінку, оскільки відповідає на питання (Що?); а у другому – у місцевому, оскільки відповідає на питання (Де?).

Студентам завжди подобається, коли заняття проходить в ігровій формі. Тому радимо під час опрацювання цього навчального матеріалу проводити гру під назвою «Де?» Під час гри одні студенти по черзі запитують один одного, а інші відповідають, зокрема: 1) *Де тобі подобається відпочивати?* – *Мені подобається відпочивати на морі.* 2) *Де твій зошит?* – *Мій зошит на столі. Де твій ключ?* – *Мій ключ у кармані.* 3) *Де інші студенти?* – *Вони в гуртожитку.* 4) *Де твоя сестра?* – *Вона у школі.* 5) *Де твій годинник?* – *Він на руці.* 6) *Де студенти навчаються?* – *Вони навчаються в університеті.* 7) *Де танцюють хлопці та дівчата?* – *Вони танцюють в клубі.* 8) *Де можна купити ліки?* – *Їх можна купити в аптеці.*

Невід'ємним помічником у сучасній комунікації є «Вайбер», оскільки допомагає здійснювати комунікацію одразу з групою людей, тобто під час спілкування може бути присутня безліч осіб, які одночасно мають можливість обмінюватися інформацією.

Вивчення лексики поряд з граматиною завжди дає гарні результати. Студенти-іноземці не повинні заучувати фрази, вони мають навчитися правильно будувати власні.

Практика з носіями мови має велике значення, оскільки є показником наскільки іноземець розуміє та може відповідати на запитання. Якщо студент-іноземець може вільно говорити про щоденні справи з носіями мови, якщо може брати активну участь у розмові на повсякденні теми, а також вміє пояснити й відстояти свою точку зору, то це означає, що він досяг рівня B2.

Цікавою є також гра під назвою «Як ти думаєш?», коли іноземці запитують один одного та обґрунтовують свою точку зору. Наприклад,

- *Як ти думаєш завтра буде холодно?*
- *Я думаю, що завтра буде холодно.*
- *Чому?*
- *Тому що на вулиці буде -20.*

Під час розмови іноземці мають правильно використовувати граматичні форми. Тому викладач спочатку дає зразки у вигляді діалогів, а потім на прикладі цих моделей вони створюють власні. Зокрема, діалог «Де лікар?»

- *Добрий день!*
- *Добрий день!*
- *Скажіть, будь ласка, **де** педіатр?*
- *Він на нараді.*
- ***Де** відбувається нарада?*
- *На другому поверсі.*
- *А **де** звичайно веде прийом лікар?*
- *На першому поверсі.*
- *У якому кабінеті?*
- *У 22-му.*
- *Дякую.*
- *Нема за що.*
- *До побачення!*
- *До побачення!*

Іноземні студенти завдяки роботі з текстом знайомляться з новими словами та наочно вивчають відмінкову систему відмінків. Пропонуємо для прочитання тест «Моя родина».

Мене звати Кадир. Я **живу** один у маленькій кімнаті. Мої батьки **живуть** зараз у Туреччині, а я в Україні. Я **навчаюся** у Сумському національному аграрному університеті на підготовчому факультеті. У моїй групі **навчається** 12 іноземних студентів. Моя мама **працює** в новому магазині, а тато на великому заводі. Моя сестра **навчається** у школі. Їй подобається разом з собакою **гуляти** у парку. Мій старший брат **працює** у театрі. Він завжди **виступає** на сцені. Я щасливий, що маю таку родину.

Після прочитання тексту студенти звертають їхню увагу на відмінювання прикметників та займенників. Вони починають розуміти, що якщо іменник у місцевому відмінку, то і прикметник або займенник теж має бути у місцевому відмінку. Для того, щоб краще зрозуміти цей матеріал, треба до поданого тексту поставити запитання. Наприклад, 1. Де живе Кадир? 2. Де живуть його батьки? 3. У якій країні він зараз живе? 4. Де Кадир навчається? 5. На якому факультеті він навчається? 6. Де працює його мама? 7. У якому магазині вона працює? 8. Де працює його тато? 9. На якому заводі він працює? 10. Де навчається його сестра? 11. Де подобається гуляти його сестрі? 12. Де працює його старший брат? 13. Де він завжди виступає?

Для закріплення матеріалу з теми «Місцевий відмінок іменників на позначення місця» пропонуємо на занятті виконувати такі вправи:

1) виконайте вправу за зразком.

(Н. в.) одн.	(М. в.) одн.	(Н. в.) мн.	(М. в.) мн.
Яка сумка?	У якій сумці?	Які сумки?	У яких сумках?
зелена сумка	у зеленій сумці	зелені сумки	у зелених сумках
великий будинок			
перший поверх			
друга аудиторія			
новий магазин			
велике місто			

2) закінчіть речення, обравши правильну відповідь.

1. Я живу ...	Україна, в Україні
2. ... – це моя рідна країна.	
3. Це ...	аптека, в аптеці
4. Моя сестра працює ...	
5. Це чудовий ...	парк, у парку
6. Діти грають ...	
7. - Де ти живеш? – Я живу ...	місто Суми, у місті Суми
8. Мені дуже подобається ...	
9. Це ...	університет, в університеті
10. Ви навчаєтеся ... ?	
11. Ви були ... ?	Київ, у Києві
12. ... – це дуже гарне місто.	
13. Це великий ...	стадіон, на стадіоні
14. Я давно не був ...	

3) замість крапок вставте потрібний прийменник: **в/у** або **на**.

Мій тато працює **в** університеті.

1. Моя мама працює ... поліклініці. 2. Антон учора був ... заводі. 3. Я була учора ... театрі. 4. Аділ мешкає ... Пакистані. 5. Ви були ... клубі ... минулому тижні. 6. Уранці Ахмед був ... почті. 7. Мій брат навчається ... підготовчому факультеті. 8. Інженер працює ... фабриці. 9. Ми снідаємо ... буфеті. 10. Вони відпочивають ... гуртожитку.

4) прочитайте речення та визначте іменники на позначення місця.

1. У нашому місті побудували стадіон. 2. У Києві живе президент України. 3. Мій тато лежить на дивані щовечора. 4. В Україні мешкає багато іноземців. 5. Українцям подобається відпочивати у Туреччині. 6. На конференції були присутні усі учасники. 7. Каміл пише на дошці нові слова. 8. На весіллі завжди буває весело. 9. У цій групі навчається 12 студентів. 10. У селах люди працюють на фермах. 11. У нашому гуртожитку завжди тепло. 12. На канікулах іноземні студенти поїдуть додому. 13. На столі лежали зошити студентів. 14. На підготовчому факультеті навчаються іноземці. 15. Мій гаманець у сумці.

5) підберіть антоніми до поданих слів.

У великому місті – у маленькому місті

1. У новому телефоні. 2. На широкій вулиці. 3. На високому дереві. 4. У важкій валізі. 5. На м'якому ліжку.

Вправи зі зразком завжди сприймаються іноземцями швидше та легше. Їх моделі також можуть застосовуватися у побутовому спілкуванні. Комунікація відбувається завдяки виконанню системи вправ, що розвивають у студентів усі мовні компетентності та забезпечують гарний результат під час спілкування.

Ще одним важливим завданням для викладача-україніста є формування культуромовної особистості фахівця ХХІ століття. Як відомо, «мовна якість наукової продукції суттєво впливає на її теоретичну цінність. Однак сучасний рівень наукової мовної культури засвідчує більше проблем, ніж позитивних процесів на цьому полі діяльності. Серед причин такого стану – недостатня мовнокомунікативна, стилістична компетентність дослідників, іноді нехтування цим аспектом дослідження» [1, с. 6].

Світ постійно змінюється, тому майбутнє за креативною особистістю викладача, майстром-дослідником, який наповнює життєдіяльність іноземних студентів, стимулює потяг до істини, розвиває нестандартність і гнучкість мислення, прагнення до саморозвитку і самовдосконалення, виховує молоду генерацію активних, діяльних громадян.

Отже, практика – невід'ємний складник фахової майстерності, який має супроводжуватися знаннями граматики, що у кінцевому підсумку робить спілкування вільним та невимушеним.

ЛІТЕРАТУРА

Семеног О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. / О.М. Семеног. – К.: ВЦ «Академія», 2010. – 2016 с.